

פרד"ס כיבוד דוד

מס' 83

ע"ש דוד שלמה בן ריבה ז"ל
ראש-הכולל הרב אורי פולק שליט"א

פרשת בא - פשט - מפי הרב

"ויאמר ה' אל משה: בא אל פרעה, כי אני הכבדתי את ליבו ואת לב
עבדיו, למען שתי אותותי אלה בקרב"ו" (פר' י' פא')

"ולמען תספר באוזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים, ואת
אותותי אשר שמת"י" (פר' י' פב')

הקב"ה מביא על מצרים 10 מכות. ויש לשאול, והרי ביכולתו להביא מכה אחת כדי
לשכנע את פרעה להוציא את בני ישראל ממצרים?

לכן בא הפסוק ללמדנו שעיקר מטרת המכות היא ללמד לבנ"י שיעור באמונה
וביטחון והשגחתו יתברך בעולם, כי זו תעודה לכל הדורות מה הקב"ה מוכן לעשות
בשביל בניו, ולכן כל מטרת 10 המכות שיעבירו דור דור את כוחו יתברך. למען
תספר באוזני בנך ובן בנך, כי אם רצה לשכנע את פרעה, יכול היה לסיים במכה
אחת. אלא רצה לחזק את האמונה של בני ישראל כיוון שהיו עובדים במצרים ע"ז.

ולכן רואים ששלח בתחילה את משה שיעשה האותות כדי שיאמינו העם, ורק לאחר
שכתוב "ויאמן העם", התחיל הקב"ה לגאול את בני ישראל. כי התנאי לגאולה זה
הרצון להיגאל, ולכן כל יום ויום מתפללים אנו לגאולה ומצפים.

וגם לא דומה לאחד שמצא 100 ₪ בבת אחת לאחד שמצא בכל פעם 10 ₪ וכך 10
פעמים – כלומר מצא 100 ₪ בבת אחת. כיוון שזה שמח 10 פעמים וזה שמצא
100 ₪ שמח פעם אחת.

ועוד בסדר המכות לומדים סדר התוכחה של הקב"ה ג"כ לבנ"י כשחוטאים. בתחילה
דם ביאור, אח"כ הצפרדע בבתים, ואח"כ כינים על הגוף עד מכה אחרונה בכורות
מוות. שאם האדם אינו מתעורר מכל הסימנים, רק בסוף ה' לוקח את נשמתו. וכן
מצינו בנגעי בתים, שהיו חוטאים היה גם צרעת על הקיר והיה הכהן בא ובודק
ואומר לאדם לחזור בתשובה, ואם לא חוזר- עובר לבגדו. ואם לא חוזר- עובר לגופו.

וכן רואים בזמננו שנופלים לאדם על ביתו או ליד ביתו קטיושות ופצמרים כדי לעורר
אותנו בתשובה. וצריכים קודם להודות לבורא עולם על ניסיון ולדעת שהכל
בהשגחתו יתברך. וגם צריכים לחזור בתשובה ממעשנו ולמנוע שלא יפגע בנפשות.
ובורא עולם חפץ בשוב רשע מרשעתו ולא במיתתו, ולכן עושה לנו ניסים גדולים.

וצריך לברוח מכוחי ועוצם ידי. ראינו בעבר שסמכו ואמרו "כוחי ועוצם ידי", לאחר
מכן הפסידו במלחמה אחרת, כמו ששת הימים ומלחמת יוה"כ וכן ראינו במלחמת
לבנון האחרונה. לכן הפיקו לקחים ועכשיו הלכו בדרך ה', ולכן רואים ניסים גדולים.
גם החיילים בעזה וגם האזרחים בדרום.

שנזכה ללמוד לקחים ולחזור בתשובה ולא יפגע שום חייל ואזרח מישראל ונזכה
לגאולה שלמה.

בברכת שבת שלום
הרב אורי פולק שליט"א

כאני השבת:

רמז- מפי הרב

א. "כי ממנו ניקח לעבוד את ה' אלוקנו, ואנחנו לא נדע מה נעבוד את ה' עד בואנו שמה"-
בא לרמוז לנו שאדם שעובד את הקב"ה בעולם הזה, לא יודע האם מצוותיו נעשות כדין ובשלמות. וכן מחשבותיו, עצותיו לאחרים. וזה כוונתו "ואנחנו לא נדע מה נעבוד"- עד שנגיע לעולם העליון, ושם יאמרו לנו איך קיימנו את המצוות. לכן בעולם הזה האדם יראה לעיניו וה' יראה ללבב. ולכן לאחר שמסתלקים מהעולם הזה רואים שם תחתונים שנראו לנו כאן – עליונים, ועליונים שנראו לנו כאן- תחתונים. לכן רק לאחר מיתת האדם יבין אם היה באמת עובד ה' אם לא. וזה שאמר "עד בואנו שמה"- לעולם העליון.

ב. "וגם ערב רב עלה איתם"-

ידוע קודם הבריאה, הקדוש ברוך-הוא ברא עולמות והחריבן. וכתוצאה מכך נעשו שברי כלים וניצוצות רפ"ח, דהיינו 288 ניצוצות. ובכל מצווה ומצווה אנחנו מתקנים ומתוך הרפ"ח תוקן במצרים ע"י משה רבנו והשעבוד ר"ב ניצוצות, דהיינו 202. וזה שאמר ערב רב עלה עימם. וכן מצינו כאשר שלח יעקב את השבטים להביא אוכל לכנען, אמר להם:

רדו לשבר בר במצרים. כוונתו רדו כמניין 210 וכן רד"ו שמה, אותיות שמה-משה. דהיינו עד שיבוא משה לגאול אתכם לאחר 210 שנה. לשבר **בר** דהיינו רב ניצוצות שיתקנו בזמן זה במצרים, ומשה רצה לתקן גם-כן את הנותר, שהוא 86 ניצוצות פ"ו כמניין אלוקים (דהיינו $202+86=288$ כמניין רפ"ח). ולא היה יכול ומאז ועד סוף הדורות אנחנו מתקנים ע"י המצוות פ"ו הניצוצות הנשארים.

ואם תשאל שכתוב בכל מצווה גם-כן היום לברר רפ"ח ניצוצות? הכוונה שיש רפ"ח ניצוצות גדול כללי ומתוכו נתקן ר"ב ניצוצות ונשארו פ"ו. אבל בכל הפ"ו ניצוצות יש בהם רפ"ח ניצוצות פרטיים, ואע"פ שמבררים רפ"ח ניצוצות, זה מתוך הפ"ו הכולל.

רמז- בעל הטורים

א. החדש הזה לכם- הפסוק משולש ויש בו ג' פעמים חודש. וכן בין כל אחד ואחד ג' תיבות. לומר: באחד בניסן- ראש השנה למלכים ולרגלים.

ב. ח(ו)דש (313)- בגימטריה לרגלים (313). לכם- אותיות מלך. ניסן (170)- בגימטריה למלכים (170).

ג. ראשון הוא לכם- וסמך ליה דברו, שאין מקדשין אלא בבית-דין הגדול.

ד. לחדשי השנה- ב' במסורה: דין, ואידך עולת חודש בחודשו לחדשי השנה. מכאן דרו חדש והבא קורבן מתרומה חדשה, שבאחד בניסן מתחילין להביא מתרומה חדשה, דהיינו ראשון הוא לכם לחדשי השנה, דהוא ניסן.

ה. איש לפי אכלו (488)- בגימטריה אכל כזית (488). לומר לך שאם אכל כזית- יצא.

ו. ואכלו את הבשר- הפסוק מתחיל באכילה ומסיים באכילה על מרורים יאכלוהו. רמז שצריך שתי אכילות: אכילת פסח ואכילת חגיגה.

ז. יאכלוהו- וסמך ליה: אל תאכלו. לומר שיאכלוהו דוקא לשם פסח, לא לשם אכילה גסה.

ח. מבושל- ב' במסורה: ובשל מבושל. ולא אקח ממך בשר מבושל גפי חפני ופנחס. לומר שהיו מחללין קדשי השם בכל דבר, אף לבשל הפסח, כי אכלו אותם ככל אשר חפץ להם.

ט. וככה- ב' במסורה: וככה תאכלו אותו. וככה יהיה נעור גבי עזרא כשהשביע לבני הגולה לעזוב המשא, דאתקש ביאה שניה לביאה ראשונה כמו שדרשו, ראוי היה ליעשות להם נס בימי עזרא כמו שנעשה בימי משה, אלא שגרם החטא.

י. חגורים- ג' במסורה: מתניכם חגורים. ואידך בענין פסל מיכה ושש מאות איש חגורים. וזהו שדרשו שפסל מיכה עבר עימם בים. שאף כשהיו חגורים לילך היה הפסל עימם. ואידך בדניאל: והנה איש לבוש הבדים ומותניו חגורים, לומר שאע"פ שהיו בהם רשעים, צדיקים שבהם דומים למלאכי השרת.

ויאמר ה' אל משה החדש הזה לכם ראש חדשים הדא הוא דכתיב (שיר ב, ח) קול דודי הנה זה בא (וכל הענין בפרשיות עד עמכם) שנאמר (שם שם, י) ענה דודי ואמר לי מה את עושה כאן במקום טמאים (יחזקאל כג, כ) אשר בשר חמורים בשרם וזרמת סוסים זרמתם (שיר שם, שם) קומי לך רעיתי יפתי ולכי לך אמר לפניו רבון העולמים ארבע מאות שנה אמרת לנו להשתעבד ועדיין לא שלמו אמר ליה כבר שלמו שנאמר (שם שם, יא) כי הנה הסתיו עבר מיד גלו הצדיקים את ראשיהם שהיה מכוסה שנאמר (שם שם, יב) הנצנים נראו בארץ אלו הן שבטו של לוי שהיו צדיקים כולן. דבר אחר הנצנים אלו הכהנים (דה"א ו, לה) בני אהרן, אלעזר בנו, פנחס בנו. דבר אחר הנצנים אלו המלכים דוד ושלמה רחבעם אסא אביה. דבר אחר אלו הלויים (שם טז, ה) אסף הראש ומשנהו זכריה כיון שראה הקדוש ברוך הוא כך אמר (שיר שם, שם) עת הזמיר הגיע זמן של לויים לומר לפני שירים ומזמורים. דבר אחר עת הזמיר הגיע כיון ששמע הקדוש ברוך הוא את ישראל שאמרו את השירה אמר (שיר שם, שם) קול התור נשמע בארצנו ששמע קולן של ישראל בזכות אברהם שהקריב תור וגוזל מה כתיב אחריו (שם שם, יג) התאנה חנטה פגיה אלו הצדיקים והישרים (שם שם, שם) והגפנים סמדר נתנו ריח אלו הבינונים שעשו תשובה מכאן ואילך (שם שם, שם) קומי לך רעיתי יפתי ולכי לך כשיצאו ישראל ממצרים אמר להם הקדוש ברוך הוא אין לכם חדש אחר גדול מזה לפיכך נקרא ראשון שנאמר ראש חדשים. דבר אחר ראשון הוא לכם כביכול הקדוש ברוך הוא שנקרא ראשון שנאמר (ישעיה מד, ו) אני ראשון ואני אחרון וציון נקרא ראשון שנאמר (ירמיה יז, יב) כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו ועשו נקרא ראשון שנאמר (בראשית כה, כה) ויצא הראשון וגו' ומשיח נקרא ראשון שנאמר (ישעיה מא, כז) ראשון לציון הנה הנם יבא הקדוש ברוך הוא שנקרא ראשון ויבנה בית המקדש שנקרא ראשון ויפרע מן עשו שנקרא ראשון ויבא משיח שנקרא ראשון בחדש הראשון שנאמר החדש הזה לכם ראש חדשים וגו'.

דבר אחר החדש הזה לכם אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא רבון העולם אימתי אתה עושה את המועדות שכן כתיב (דניאל ד, יד) בגזירת עירין פתגמא אמר להם אני ואתם מסכים על מה שישראל גומרין ומעברין את השנה שנאמר (תהלים נז, ג) אקרא לאלהים עליון לאל גומר עלי וכן הוא אומר (ויקרא כג, לז) אלה מועדי ה' מקראי קודש וגו' אתם בין בזמנן בין שלא בזמנן אין לי מועדות אלא אלו אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל לשעבר היה בידי שנאמר (תהלים קד, יט) עשה ירח למועדים אבל מכאן ואילך הרי מסורה בידכם ברשותכם אם אמרתם הן הן אם אמרתם לאו לאו מכל מקום יהא החדש הזה לכם ולא עוד אלא אם בקשתם לעבר את השנה הריני משלים עמכם לכך כתיב החדש הזה לכם:

דבר אחר החדש הזה לכם הדא הוא דכתיב (זכריה ד, יד) אלה שני בני היצהר העומדים על אדון כל הארץ אמר רבי לוי מלמד שהיה הקדוש ברוך הוא חוזר ומבקש באיזה דבר לגאול את ישראל ולא היה מוצא עד שמצא זכותו של משה ושל אהרן והיא עמדה להם הדא הוא דכתיב אלה שני בני היצהר למה הדבר דומה למלך שבקש לישא אשה ובאו ואמרו לו ענייה היא אין לה בעולם אלא שני נזמים בלבד כך אמר הקדוש ברוך הוא דיין לישראל שיגאלו בזכות משה ואהרן לכך נאמר ויאמר ה' אל משה ואל אהרן:

דבר אחר ויאמר ה' אל משה ואל אהרן הדא הוא דכתיב (שיר ב, ח) קול דודי הנה זה בא כשהלך משה ואמר לישראל כך אמר לי הקדוש ברוך הוא (שמות יג, ד) היום אתם יוצאים בחדש האביב אמרו לו היכן הוא אמר להם הרי עומד קול דודי הנה זה בא אמר רבי יהודה מהו שיר שם, שם) מדלג על ההרים אמר הקדוש ברוך הוא אם אני מסתכל במעשיהם של ישראל אינן נגאלים לעולם אלא למי אני מסתכל לאבותיהם הקדושים שנאמר (שמות ו, ה) וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל וגו' בזכות אבותם אני גואלם לכך כתיב מדלג על ההרים ואין הרים אלא אבות שנאמר (מיכה ו, ב) שמעו הרים את ריב ה'. דבר אחר אמר רבי נחמיה מהו מדלג על ההרים אלא אמר הקדוש ברוך הוא אין להם מעשים לישראל שיגאלו אלא בזכות הזקנים שנאמר (שמות ג, טז) לך ואספת את זקני ישראל ואין ההרים אלא הזקנים שכן בת יפתח אומרת לאביה (שופטים יא, לז) וירדתי על ההרים וכי אל ההרים היתה הולכת אלא על הזקנים היא אומרת שהלכה להראות לזקנים שהיא בתולה טהורה ולכך כתיב מדלג על ההרים. דבר אחר אמר רבי אלעזר מהו מדלג על ההרים אמר הקדוש ברוך הוא עשיתי לעשו שיהא מעמיד מלכים שנאמר (בראשית לו, לא) ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום אם אני מניח לעשו שיהא מעמיד מלכים עוד היאך ישראל עומדין הריני מדלגן ועושה אותן אלופים שנאמר (שם שם, מג) אלה אלופי בני עשו ואין הרים אלא עובדי כוכבים שנאמר (זכריה ו, א) והנה ארבע מרכבות יוצאות מבין שני ההרים:

בארץ מצרים למה אינו אומר במצרים אמר רבי חנינא אמר הקדוש ברוך הוא כתיב בתורה דברים כד, יא) בחוץ תעמוד אף אני אעשה כך בארץ מצרים ולא במצרים וכן אמר משה (שמות ט, כט) כצאתי את העיר אמר רבי שמעון גדולה חיבתן של ישראל שנגלה הקדוש ברוך הוא במקום עבודת כוכבים ובמקום טנופת ובמקום טומאה בשביל לגאלן משל לכהן שנפלה תרומתו לבית הקברות אומר מה אעשה לטמא את עצמי אי אפשר ולהניח תרומתי אי אפשר מוטב לי לטמא את עצמי פעם אחת וחוזר ומטהר ולא אאבד את תרומתי כך אבותינו היו תרומתו של הקדוש ברוך הוא שנאמר (ירמיה ב, ג) קדש ישראל לה' וגו' היו בין הקברות שנאמר (שמות יב, לו) כי אין בית אשר אין שם מת ואומר (במדבר לג, ד) ומצרים מקברים אמר הקדוש ברוך הוא היאך אני גואלן להניחן אי אפשר מוטב לירד ולהצילן שנאמר (שמות ג, ח) וארד להצילו מיד מצרים כשהוציא קרא לאהרן וטהר אותו שנאמר (ויקרא טז, לג) וכפר את מקדש הקדש (שם שם, טז) וכפר על הקדש:

ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה וגו':

(מזולתו) הנה פרעה לא היה מכיר בשם ההוי"ה, והיה ח"ו כופר בשם זה, וכמש"ה (שמות ה' ב') לא ידעתי את ה'. האמנם היה מכיר בשם אלהים, וכמש"ה (שם ה' ט"ו) אצבע אלהים היא. וכמו שנתבאר אצלנו טעם זה, כי פרעה היה יונק מבחי' העורף של זעיר, אשר שם בחי' ג' מוחין דקטנות, הנקרא, שר הטבחים, ושר המשקים, ושר האופים. ושלשתם הם שמות של אלהים. ולסבה שלא היה יונק מן המוחין דגדלות שהם הוי"ת, כי בבואם מתבטלים הקליפות, לכן לא היה מכירם:

והנה כאשר ע"י המכות הבאות עליו הודה, לא רצה להודות אלא בבחינת ההוי"ה של דין, וכמש"ה (שם ט' כ"ז) חטאתי הפעם י-ה-ו-ה הצדיק ואני, ר"ת היה"ו, ה' על י, ה' על ו, שהוי"ה זו היא נוקבא דין כנודע, דין גובר על רחמים. גם רמז, שע"י מדת הדין, הכה אותם:

והשי"ת רצה להכניע לבו, ולבטל מציאותו, כדי שלא יתאחז שם, ויצאו ישראל מתחת ידו, ולכן לא הספיקה הודאה זו שהודה בשם הוי"ה בבחי' הדינים, ולזה אמר הכתוב, למען שתי אותותי אלה, פי' אותות י' אלה בקרב, והיא הוי"ה במילואה, שיש בה עשר אותיות, כי רצה הקב"ה למלאת זאת ההוי"ה, אשר בה הודה פרעה, ולשים בקרב אותה ההוי"ה, בחי' המלוי, ותושלם בעשר אותיות, וזהו אותותי, אותות י'. וכבר ידעת כי אחיזת פרעה, היא מן האלהים דמוחין דקטנות, וכשנכנסו ההוי"ת בתוך האלהים, אז מתבטלים, וזהו בקרב של פרעה ממש:

ונחזור אל הענין, כי היה רוצה השי"ת להכותם, בכח מלוי ההוי"ת מכאן ואילך. והנה המכות העתידות לבא עדיין, היו, ארבה, חשך, מכת בכורות, וקריעת ים סוף, אשר אז נטבעו בו המצריים. וכנגדם ד' בחי' מלויי ההוי"ת, ממטה למעלה. כי הנה הארבה נמשך, ע"י מלויי הוי"ה דההי"ן, העולה ב"ן. והחשך, מהוי"ה דמ"ה דאלפי"ן. ומכת בכורות, מהוי"ה דס"ג. וקריעת ים סוף, ממלויי הוי"ה דע"ב דיודי"ן:

וזה ביאורם, הנה אם תצייר כל אות ה' בג' ווי"ן כזה, ה' יהיה שם ב"ן הנזכר, בגי' ק"ד. והנה ב"פ ק"ד, בגימטריא יצחק, והוא בגימטריא ארב"ה. וז"ס וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק. והוא בגימטריא קדק"ד, שהם ב' הוי"ת של ב"ן דההי"ן, בהיות כל ציוריו בווי"ן כנזכר:

הגהה א"ש, נלע"ד, שנפל טעות בלשון בודאי, שאינו ק"ד אלא ק"ב, ודרוש זה נכתב בש"ב שער מאמרי רשב"י במאמר קו המדה, דאינון י"ז ווי"ן, כמנין ק"ב, וד' אותיות ההוי"ה הרי קו, וזה ציורה יוד הו הו הו. ואולי הלשון כך הוא, יהיה שם ב"ן הנזכר בגימטריא ק"ב, וב"פ ב"ן הרי ק"ד, ושני השמות עצמם הרי ק"ו (א"א ובמ"ש בשער הכונות בדרוש ט"ו ווי"ן של אמת ויציב אתי שפיר, דב"ש ד' י"ד ע"א שאלה מ"ב) (א"ה ועיין עוד בשער רה"ק יחוד ו' דף נ"א סע"א, ודף ע"ה ע"א יחוד כ'):

וז"ס (בראשית מ"ט) ולקדקד נזיר אחיו, האמור ביוסף שהיה בן זקונים. והענין הוא, כי האלהים דקטנות שבמוחין, כשבאים אח"כ אותם המוחין דגדלות דבחי' הוי"ת, אז יורדים האלהים הנזכר, אל הגרון. והנה הם ג' אלהים, ויש בהם ט"ו אותיות, כמנין י"ה, כמבואר אצלנו. ואלו יורדים אח"כ עד היסוד עצמו, שהוא בחי' יוסף, ושם נעשים ה"פ ב"ן, כמנין יוסף. ולא נמצא עוד תשלום מאמר זה. (ע"כ מזולתו):

ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים ת"ל וגו':

(מזולתו) הנה ת"ל שנים הנזכר בפסוק, הם כנגד ה' שמות אלהים, שעולים בגימטריא ת"ל. וסודם הוא מש"ה (שיר ד' ד') בנו"י לתלפיו"ת. וע"כ תמצא בפרשה קטנה, של (שמות ב' כ"ג) ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים, נזכרים שם ה"פ אלהים, והם אלו, ותעל שועתם אל האלהים. וישמע אלהים את נאקתם. ויזכור אלהים את בריתו. וירא אלהים את בני ישראל. וידע אלהים. ואז באה הגאולה, כנסמך (שם ז' י"ו) ומשה היה רועה. וז"ס והנה לא שמעת עד כ"ה, פי' עד כ"ה אותיות, שבה' שמות אלהים, ואותיות מצרים הם מצ"ר י"ם. לא נמצא יותר (ע"כ מזולתו):